Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació

ANÀLISI

QUADERNS DE COMUNICACIÓ I CULTURA

21

La recerca europea en comunicació social: Alemanya Àustria Bèlgica Dinamarca Espanya Finlàndia França Gran Bretanya Grècia Holanda Irlanda Itàlia Noruega Portugal Suècia Suïssa

Núm. 21, 1997, ISSN 0211-2175

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions

DADES CATALOGRÀFIQUES RECOMANADES PEL SERVEI DE BIBLIOTEQUES DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Anàlisi

Anàlisi : quaderns de comunicació i cultura / Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Ciències de la Informació. Departament de Teoria de la Comunicació. — 1 (1980-). — Bellaterra (Barcelona) : Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1980- . — 23 cm

Semestral. — A partir del núm. 10/11 (desembre 1987) el Departament de Periodisme de la Facultat de Ciències de la Informació assumeix la responsabilitat de la publicació. — A partir del núm. 15 (desembre 1993) el nom canvia per: Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació, de la Facultat de Ciències de la Comunicació.

ISNN 0211-2175

I. UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA. Facultat de Ciències de la Informació (Bellaterra)
II. UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA. Facultat de Ciències de la Comunicació (Bellaterra)
1. Mitjans de comunicació de massa
007

Director
Jordi Berrio

Sotsdirectors
Lluís Badia i Joana Gallego Ayala

Assessors científics
Romà Gubern, Jesús Martín-Barbero,
Miquel de Moragas, Mauro Wolf

Consell de redacció
Héctor Borrat Mattos,
Lluís-Albert Chillón Asensio,
Josep Lluís Gómez Mompart,
Daniel E Jones, Rosario de Mateo,
Marcial Murciano Martínez,
Miquel Rodrigo Alsina,
Joan Manuel Tresserras Gaju

Secretaris de redacció
David Vidal, Anna Clua

Direcció del Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació
Josep Lluís Gómez Mompart (director),
Lluís Badia Avellaneda, Lluís-Albert Chillón Asensio, Vicens Rabadan Gallego

Redacció
Revista Anàlisi
Facultat de Ciències de la Comunicació
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: (93) 581 15 45. Fax: (93) 581 20 05

Intercanvi
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Secció d'Intercanvi de Publicacions
Edifici A
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: (93) 581 1193. Fax: (93) 581 20 00

Subscripcions
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
Edifici A
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: (93) 581 10 22. Fax: (93) 581 20 00

Coberta
Loni Geest & Tone Høverstad

Composició i filmació
MCMXCII, S.A.
c/ de l'Art, 81, local
08041 Barcelona

Edició i Impressió
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
Edifici A
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: (93) 581 15 96. Fax: (93) 581 20 00

Dipòsit legal: B. 19.464-1980
ISSN 0211-2175
Imprès a Espanya. Printed in Spain

Imprès en paper ecològic

Amb la col·laboració del Centre d'Investigació de la Comunicació, Generalitat de Catalunya

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia, el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec públic, és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del «copyright», i estarà sotmesa a les sancions establertes a la llei.

Índex

Anàlisi: quaderns de comunicació i cultura.
Núm. 21, p. 1-283, 1997, ISSN 0211-2175
Les paraules clau són en llenguatge lliure.
S'autoritza la reproducció dels resums i de les pàgines de l'índex.

19-20 Presentació
23-29 Introducció

La recerca europea en comunicació social

31-47 **Schröder, Hermann-Dieter** (Institut Hans Bedrow)
Recerca en comunicació de masses a Alemanya. Un repàs. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 31-47.

La recerca sobre comunicació de masses a Alemanya es caracteritza pel fet que no és deguda a un sol cos disciplinari i per realitzar, des de diferents posicions epistemològiques, una productiva tasca d'aproximació al fenomen de la comunicació de masses. Alemanya també pot considerar-se un país fructífer en estudis sobre la teoria de la comunicació des de la perspectiva crítica. En aquest àmbit, destaquen les propostes de teoritzacions globalitzadores que fan alguns autors. La comunitat científica, en el seu debat intern, s'ha interessat tradicionalment pels aspectes més teòrics i genèrics.

Paraules clau: investigació sobre la comunicació de masses a Alemanya, història, noves tendències.

Investigación en comunicación de masas en Alemania. Un repaso

La investigación sobre comunicación en Alemania se caracteriza por no deberse a un sólo cuerpo disciplinario y por llevar a cabo —desde diferentes posturas epistemológicas— una productiva tarea de aproximación al fenómeno de la comunicación de masas. Alemania puede considerarse también un país fructífero en trabajos sobre teoría de la comunicación desde la perspectiva crítica. En este ámbito, destacan las propuestas de teorizaciones globalizadoras que hacen algunos autores, por las que tradicionalmente se ha interesado la comunidad científica en su debate interno.

Palabras clave: investigación sobre comunicación de masas en Alemania, historia, nuevas tendencias.

Research into the mass media in Germany. An overview

Research into the mass media in Germany is distinguished by adhering to no single body of discipline and by carrying out, from a variety of epistemological angles, a pro-

ductive task in approaching the phenomenon of the mass media. Germany can also be considered a fruitful country in studies on the theory of communication from a critical perspective. In this context, the author refers to proposals in globalising theories such as those made by some writers and which have traditionally attracted the attention of the scientific community in its internal debate.

Key words: mass media research in Germany, history, new trends.

49-69 **Rest, Franz** (Universitat de Salzburg)
Els mitjans de comunicació i les ciències de la comunicació a Àustria. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 49-69.

La disciplina acadèmica de les ciències de la comunicació té un origen molt recent a Àustria, on es va consolidar al voltant del 1970 recollint les aportacions de la *Zeitungswissenschaft*. La petita comunitat científica austríaca en aquest camp es concentra en els dos nuclis productors de recerca, les universitats de Salzsburg i Viena. Les principals línies d'investigació són l'economia i l'estructura dels mitjans, les contribucions a la perspectiva històrica, i la investigació sobre cultura mediàtica. La recerca austríaca en comunicació també s'interessa pels efectes de la integració a la Unió Europea, així com per la recerca en el camp de les relacions públiques, de la pedagogia, de les noves tecnologies i dels productes audiovisuals de ficció.

Paraules clau: economia i estructura dels mitjans, cultura mediàtica, integració europea.

Los medios de comunicación y las ciencias de la comunicación en Austria

La disciplina académica de las ciencias de la comunicación tiene un origen muy reciente en Austria, donde se consolidaron alrededor del 1970 recogiendo las aportaciones de la *Zeitungswissenschaft*. La pequeña comunidad científica austríaca en este campo se concentra en los dos núcleos productores de investigación, las universidades de Salzburg y Viena. Las principales líneas de investigación son la economía y la estructura de los medios, las contribuciones a la perspectiva histórica, y la investigación sobre la cultura mediática. La investigación autríaca en comunicación también se interesa por los efectos de la integración en la Unión Europea, así como por la investigación en el campo de las relaciones públicas, de la pedagogía, de las nuevas tecnologías y de los productos audiovisuales de ficción.

Palabras clave: economía y estructura de los medios, cultura mediática, integración europea.

The mass media and the communication science in Austria

The academic discipline of communication science is a very young one in Austria, where it took shape around 1970 in the form of *Zeitungswissenschaft*. The small scientific community working in this field in Austria is centred around two focal points of research: the Universities of Salzburg and Vienna. Main lines of research are: media economics and structure, contributions to the historical perspective and research on media culture. Austrian research on communication also deals with the effects of integration in the European Union, as well as research in the field of public relations, education, the new technologies and audiovisual fiction products.

Key words: media economics and structure, media culture, integration in Europe.

71-89 **Gryspaerdt, Axel** (Departament de Comunicació. Universitat Catòlica de Lovaina)
Educació i investigació en comunicació de masses a Bèlgica. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 71-89.

En aquest article es consagra la distinció entre la investigació sobre comunicació de masses a Flandes i la que es realitza a la comunitat belga francòfona. La descripció que es refereix a la Bèlgica flamenca es fa a través de la categorització dels treballs segons el seu autor en les diferents universitats, mentre que en el cas de la Bèlgica francòfona la descripció atén més al procés evolutiu dels estudis i del seu àmbit acadèmic.

Paraules clau: investigació sobre comunicació de masses a Bèlgica, estudis a Flandes, estudis a la Bèlgica francòfona.

Educación e investigación en comunicación de masas en Bélgica

En este artículo se constata la distinción entre la investigación sobre comunicación de masas en Flandes y la realizada desde la comunidad belga francófona. La descripción referida a la Bélgica flamenca se lleva a cabo con la categorización de los trabajos según su autor en las distintas universidades, mientras que en el caso de la Bélgica francófona la descripción atiende más al proceso evolutivo de los estudios y de su ámbito académico.

Palabras clave: investigación sobre comunicación de masas en Bélgica, estudios en Flandes, estudios en la Bélgica francófona.

Teaching and research in the field of the mass media in Belgium

This article draws a distinction between the research on the mass media carried out in Flanders on the one hand, and that carried out in the French-speaking Belgian community, on the other. The description of Flemish Belgium categorises the studies, by author, at the various universities, whilst in the case of French-speaking Belgium, the description focuses more on the evolutive process of studies and their academic context.

Key words: research into mass media in Belgium, studies in Flanders, studies in French-speaking Belgium.

91-99 **Hjarvard, Stig** (Departament d'Estudis del Film i els Mitjans de Comunicació. Universitat de Copenhaguen); **Søndergaard, Henrik** (Departament de Filologia Nòrdica. Universitat de Copenhaguen).
La recerca en comunicació de masses a Dinamarca. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 91-99.

Els estudis sobre la comunicació de masses a Dinamarca no es distingeixen per escoles. La majoria dels investigadors provenen de les disciplines humanístiques, cosa que fa que els treballs s'hagin nodrit d'un sol aparell epistemològic. La tradició empírica d'aquests estudis ha centrat la seva atenció, de manera gairebé exclusiva, en els mitjans audiovisuals. Els principals focus d'interès de la recerca se situen en els àmbits de la recepció, l'anàlisi textual i les estructures organitzatives societat-mitjans de comunicació. Els treballs es fan en equip i han anat evolucionant vers una obertura disciplinària més àmplia, alhora que s'han constituït com a marc de referència obligat en el forum internacional de discussió sobre la matèria.

Paraules clau: estudis sobre comunicació de massa a Dinamarca, estudis de la recepció, anàlisi textual, estudis de les estructures organitzatives.

La investigación en comunicación de masas en Dinamarca

Los estudios en comunicación de masas en Dinamarca carecen de distinción por escuelas. La mayor parte de los investigadores provienen de un mismo campo disciplinario (las humanidades), por lo cual los trabajos se han ido nutriendo de una sola raíz epistemológica. La tradición empírica de estos estudios se ha preocupado casi exclusivamente por los medios audiovisuales. Los principales focos de interés de la investigación se sitúan en los ámbitos de la recepción, el análisis textual y las estructuras organizativas sociedad-medios de comunicación. Los trabajos se realizan en equipos que han ido evolucionando hacia una mayor apertura disciplinaria y se han constituido como marco de referencia obligado en el foro internacional de discusión sobre la materia.

Palabras clave: estudios sobre comunicación de masas en Dinamarca, estudios de la recepción, análisis textual, estudio de las estructuras organizativas.

Research into the mass media in Denmark

Mass media studies in Denmark are not distinguished according to schools. Most researchers are from a single field of discipline (the Humanities), and studies have therefore been nourished by a single epistemological root. The empirical tradition of these studies has been concerned almost exclusively with the audovisual media. The main focus of interest in research has been in the areas of reception, textual analysis and society-mass media organisational structures. Studies are carried out in teams which have gradually evolved towards a greater disciplinary breadth and have become a major frame of reference in international debate on the mass media.

Key words: studies on the mass media in Denmark, reception studies, studies on organisational structure.

101-120 **Jones, Daniel E.** (Centre d'Investigació de la Comunicació. Barcelona) Investigació sobre comunicació social a l'Espanya de les autonomies. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 101-120.

Es tracta d'una descripció comprensiva de l'ensenyament i de la recerca que es fa en les diferents regions i àrees culturals de l'Estat espanyol. El treball contempla les principals biblioteques i centres de documentació, així com les publicacions especialitzades. L'autor fa una revisió de les diferents tendències que existeixen en la investigació: estructura, polítiques, economia, teoria i sociologia de la comunicació, ciència i història del periodisme i de la comunicació social, ètica, dret, comunicació política, imatge, educació, publicitat, màrqueting, relacions públiques, tecnologia de la informació i documentació. S'hi relacionen els investigadors més importants en cadascun d'aquests àmbits, així com les autonomies i les institucions on treballen. També hi ha una bibliografia essencial sobre el tema. De forma addicional, s'hi fa una història, amb unes conclusions que inclouen tendències de futur. Es dóna una importància especial al paper que han fet les diferents facultats de Ciències de la Informació.

Paraules clau: centres d'ensenyament, centres de recerca, bases de dades, facultats de Ciències de la Informació.

Investigación sobre comunicación social en la España de las autonomías

Se trata de una visión clara de la enseñanza y de la investigación llevadas a término en las distintas regiones y áreas del Estado español. En lo que se refiere a la investiga-

ción, se proporciona una lista de las principales bibliotecas y centros de documentación, editoriales y revistas especializadas. El autor revisa los diversos campos que existen en la investigación: estructura política, economía, teoría y sociología de la comunicación, ética, derecho, comunicación política, educación a través de la imagen, publicidad, márqueting y relaciones públicas, tecnología de la información y documentación. Se enumeran los principales investigadores en cada uno de estos campos, juntamente con las autonomías e instituciones en las que trabajan. También hay una bibliografía esencial de cada materia. Adicionalmente, se proporciona una historia, con unas conclusiones que incluyen tendencias de futuro. Se da una importancia especial al papel clave que las diversas facultades de Ciencias de la Información han tenido en este contexto.

Palabras clave: centros de enseñanza, centros de investigación, bases de datos, facultades de Ciencias de la Información.

Research into social communication in Spain's autonomous regions

A comprehensive picture of teaching and research carried out in the various regional and cultural areas of the Spanish state. Regarding research, the principal libraries and documentation centres, publishers and specialised periodicals are listed. The author reviews the various trends in research: structure, policies, economics, theory and sociology of communication, science and history of journalism and social communication, ethics, law, political communication, image education, advertising, marketing and public relations, information technology and documentation. The main researchers in each of these fields are listed, together with the regions and institutions in which they work.There is also an essential bibliography on the subject. Additionally, a history is provided, with conclusions which include future trends. Special importance is attached to the key role that the various Faculties of Information Science have played in this context.

Key words: teaching centres, research centres, data banks, faculties of Information Science.

121-132 **Kunelius, Risto; Nordenstreng, Kaarle; Pietilä, Veikko** (Universitat de Tampere)

Recerca de comunicació de masses a Finlàndia. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 121-132.

La recerca sobre comunicació de masses a Finlàndia s'ha desenvolupat, preferentment, dins el marc de les institucions acadèmiques, en una època relativament recent, tot i que els estudis de periodisme daten de 1925. En un principi, seguiren l'escola alemanya de la ciència del periodisme. Durant els anys seixanta s'hi introduí l'enfocament empiricopositivista. També s'hi desenvoluparen tendències marxistes i finalment, durant la dècada dels setanta, hi hagué una tendència general cap als enfocaments de caire més humanista. En principi s'estudià la comunicació de masses sense tenir gaire en compte les diferències que presentaven els diferents mitjans. Actualment hi ha estudis especialitzats en premsa, radiodifusió, televisió i noves tecnologies. En la dècada dels noranta ha crescut l'interès pels estudis d'audiència en general i de recepció en particular, empresos tant pels mitjans com per l'acadèmia. Alguns temes han centrat l'atenció dels investigadors darrerament, com ara els problemes mediambientals, la Unió Europea, les relacions entre els continguts dels mitjans i l'opinió pública, les normes ètiques i els instruments autoreguladors dels mitjans.

Paraules clau: ciència de la premsa, empiricoanalítica, Unió Europea, estudis mediambientals, opinió pública, estudis de recepció, estudis d'audiència.

La investigación sobre comunicación de masas en Finlandia

La investigación sobre comunicación de masas en Finlandia se ha desarrollado, de manera preferente, dentro del marco de las instituciones académicas en una época relativamente reciente, a pesar de que los estudios de periodismo se remontan hasta 1925. En un principio, siguieron la escuela alemana de la ciencia del periodismo. Durante los años sesenta, se introdujo el enfoque empírico-positivista. También se desarrollaron tendencias marxistas, y finalmente, durante la década de los setenta se generalizó una tendencia hacia los enfoques de carácter humanista. En una primera etapa, se estudió la comunicación de masas sin tener demasiado en cuenta las diferencias que presentaban los distintos medios. Actualmente, se dan estudios especializados en prensa, radio, televisión y nuevas tecnologías. En la década de los noventa ha aumentado el interés por los estudios de audiencia en general y por los de recepción en particular, emprendidos tanto por los medios como por la academia. Algunos temas han centrado la atención de los investigadores en los últimos tiempos, tales como los problemas medioambientales, la Unión Europea, las relaciones entre los contenidos de los medios y la opinión pública, las normas éticas y los instrumentos autorreguladores de los medios.

Palabras clave: ciencia de la prensa, empírico-analítica, Unión Europea, estudios medioambientales, opinión pública, estudios de recepción, estudios de audiencia.

Mass communication research in Finland

Research into the mass media in Finland has taken place chiefly within academic institutions over a relatively recent period, although the academic discipline of journalism dates back to 1925. Initially modelled on the German school of journalism, in the sixties, Finland saw the introduction of an empirical-positivist focus. Marxist tendencies were also followed and finally, during the seventies, a more humanist trend became widespread. Mass communication was studied with little reference to the differences between the different media. Currently, there are specialised studies dealing with the press, radio broadcasting, television and the new technologies. During the nineties, there has been increasing interest in audience studies in general and reception in particular, undertaken both by the media and academic institutions. Recent research interest has been focused on a number of topics, including environmental problems, the European Union, the relationship between the contents of the media and public opinion, and ethical standards and self-regulation in the media.

Key words: science of the press, empirical analysis, European Union, environmental studies, public opinion, reception studies, audience studies.

133-148 **Miège, Bernard** (GRESEC. Universitat Stendhal. Grenoble)
França: diversitat d'enfocaments i relacions dins el món de la comunicació. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 133-148.

Aquest article es refereix als començaments intensos de la recerca a França, amb grans autors que han exercit la seva influència fins avui. Es fa referència a la diversitat d'aproximacions i de corrents que existeixen en aquest país, cosa que fa que l'escena científica s'hagi de dividir en diferents camps. En relació amb els estudis sobre llenguatge dels mitjans, l'article fa esment dels seus orígens estructuralistes i del present de semiòtica pragmàtica. S'hi analitzen els canvis que s'han originat en la televisió de masses en els darrers anys, juntament amb la creença que el periodisme convencional, amb els seus papers polític i cultural, és en una situació de crisi. S'hi documenten les diverses tendències que estudien el funcionament de les

estructures professional i tècnica. L'article analitza la tendència que existeix a França de no considerar els mitjans al marge de la comunicació i de la informació en el seu sentit més genèric. Un dels trets distintius més importants de la recerca francesa és l'interès que hi ha respecte de les noves tecnologies de la informació. La creació d'un nou espai públic i els continguts que s'hi difonen, així com la manera com es reben és un altre dels grans temes que ocupen nombrosos investigadors.

Paraules clau: pluralisme científic, anàlisi de continguts, tecnologies de la informació, recepció de continguts, espai públic, funcionalisme, estructuralisme.

Francia: diversidad de enfoques y relaciones en el mundo de la comunicación

Este artículo se refiere a los comienzos intensos que experimentó la investigación en Francia, con grandes autores que han ejercido una marcada influencia hasta hoy. Se hace referencia a la diversidad de aproximaciones y de corrientes que existen en este país, lo cual obliga a dividir el escenario científico en diferentes campos. En lo referente al lenguaje de los medios, el artículo explica los orígenes estructuralistas de estos estudios y el presente tratado desde una perspectiva semiótico-pragmática. Se analizan los cambios que se han originado en la televisión de masas en los últimos años, juntamente con la creencia de que el periodismo convencional, con sus papeles cultural y político, está en una profunda crisis. El artículo analiza la tendencia que existe en Francia a no estudiar los medios al margen de la comunicación y de la información en su sentido más genérico. Una de las características distintivas de la investigación francesa se encuentra en el interés hacia las nuevas tecnologías de la información. La creación de un nuevo espacio público y los contenidos que se difunden en él, así como la manera como son recibidos es otro de los grandes temas que ocupan a numerosos investigadores.

Palabras clave: pluralismo científico, análisis de contenido, tecnologíass de la información, recepción de los contenidos, espacio público, funcionalismo, estructuralismo.

France: diversity of approaches and close relations into the world of communication

This article refers to the outstanding early beginnings of research in France, with major authors whose influence can still be traced today. Reference is made to the diversity of approaches existing in the country, and the scientific scene is divided into various fields. In connection with the language of the media, the article mentions its structuralist origins and the present semio-pragmatic trends. The changes which have taken place in mass television over recent years are also analysed, as is the growing belief that conventional journalism, together with its political and cultural roles, is in a state of crisis. The various tendencies which study the technical and professional structures involved in the functioning of the media are documented. The article also reviews the French tendency not to consider the communication media in isolation from communication and information in their widest sense. One of the main features of research in France is an interest in information and communication technology. The creation of a new public space and the way in which media contents are assimilated by the receivers constitute major topics of recent research.

Key words: scientific pluralism, contents analysis, information technologies, contents assimilation, public space, functionalism, structuralism.

149-160 **Meech, Peter; Zhao, Bin** (Stirling Media Research Institute. Universitat de Stirling. Escòcia)
La recerca en comunicació de masses a Gran Bretanya. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 149-160.

La Gran Bretanya, en la seva condició de seu de la tradició crítica en els estudis sobre comunicació de masses, ha exercit una influència en aquesta recerca, tant a Europa com a la resta del món. Els autors de l'article adopten una posició analítica per donar compte de l'organització i l'evolució en el seu país de l'àmbit científic dedicat als mitjans de comunicació. L'accent final d'aquesta anàlisi rau en el problema de l'estancament al qual tendeixen actualment els estudis britànics.

Paraules clau: investigació sobre comunicació de masses a la Gran Bretanya, estudis crítics, estudis culturals, ciència i acadèmia.

La investigación en comunicación de masas en Gran Bretaña

Gran Bretaña, como sede de la tradición crítica en los estudios sobre comunicación de masas, ha ejercido una gran influencia en la investigación, tanto a nivel europeo como a nivel mundial. Los autores del artículo adoptan una postura analítica para dar cuenta de la organización y la evolución en su país del ámbito científico dedicado a los medios de comunicación. El acento final de este análisis recae sobre el problema del estancamiento al que tienden actualmente los estudios británicos.

Palabras clave: investigación sobre comunicación de masas en Gran Bretaña, estudios críticos, estudios culturales, ciencia y academia.

Research on the mass media in Great Britain

As the centre of the critical tradition in mass communication studies, great Britain has had a great influence on research, both on the European and the world level. The authors of this article adopt an analytical approach to explain the organisation and evolution of the scientific study of the mass media in that country. The article concludes by stressing the problem of stagnation currently affecting British studies.

Key words: research on the mass media in Great Britain, critical studies, cultural studies, science and academia.

161-186 **Papathanassopoulos, Stylianos; Navridis, Klimis** (Universitat Nacional i Capodistrian d'Atenes. Departament de Comunicació i Mitjans de Comunicació.)
El boom dels mitjans de comunicació i la investigació en comunicació de masses a Grècia. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 161-186.

L'estudi comença amb una introducció referent al context historicosocial de Grècia. S'hi fa una referència especial a la manca d'anàlisis i d'informacions fiables sobre els mitjans de comunicació, i s'intenta cercar les causes d'aquesta situació. Recentment, gràcies a un ràpid desenvolupament dels mitjans de comunicació a Grècia, s'han creat departaments de comunicació en algunes universitats, d'aquesta manera s'hi ha iniciat una recerca incipient. Els pocs estudis que hi ha sobre el tema han sorgit des de camps com el dret o la ciència política. Existeixen alguns estudis sobre aspectes culturals i psicològics de la comunicació. S'hi inclou una bibliografia bàsica, juntament amb els programes de les universitats que ofereixen estudis de comunicació.

Paraules clau: el boom dels mitjans, aspectes socials, culturals, psicològics i legals dels mitjans.

El boom de los medios de comunicación y la investigación en comunicación de masas en Grecia

El estudio empieza con una introducción referente al contexto histórico-social de Grecia. Se hace un hincapié especial en la carencia de unos análisis y de unas informaciones fiables sobre los medios de comunicación, y se hace un intento de buscar las causas de ello. Recientemente, gracias al rápido desarrollo que han experimentado los medios de comunicación en Grecia, se han creado departamentos de comunicación en algunas universidades, y con ello se ha iniciado una incipiente investigación. Los pocos estudios que existen sobre el tema han surgido en campos como los del derecho o la ciencia política. Existen algunos estudios sobre aspectos culturales y psicológicos de la comunicación. Se incluye una bibliografia básica, junto con los programas de las universidades que imparten estudios de comunicación.

Palabras clave: el boom de los medios, aspectos sociales, culturales, psicológicos y legales de los medios.

The media boom and research into the mass media in Greece

The study begins with an introduction to the Greek historico-social context. Particular reference is made to the lack of reliable analyses, data and information on the communication media, and an attempt is made to determine the causes of this situation. Recently, thanks to rapid development of the media in Greece, communication departments have been set up in some universities, an indication that research in this field has now been initiated. The few studies on this topic to date have emerged from the fields of law and political sciences. There are also some studies on psychological and cultural aspects of communication. A basic bibliography is included, together with the syllabuses of those universities offering courses in communication.

Key words: media boom, social, political, psychological cultural and legal aspects.

187-197 **McQuail, Denis** (Universitat d'Amsterdam)
La investigació sobre comunicació de masses a Europa: Holanda.
Anàlisi, 1997, núm. 21, p. 187-197.

Holanda ha estat un país pioner en l'estudi dels mitjans de comunicació a Europa. La recerca de l'escola holandesa és molt diversa quant a temes, investigadors, mètodes i orientacions teorètiques. Aquesta investigació ha experimentat un canvi d'èmfasi gradual, tot passant de la recerca quantitativoestadística a la qualitativointerpretativa. La recerca holandesa ha exercit una gran influència en l'àmbit europeu gràcies a la seva vocació i presència internacionals i als seus interessos diversificats però ben coordinats entre els diversos focus de recerca dispersos per un país força descentralitzat. Les àrees d'estudi més desenvolupades són l'estudi del paper dels mitjans en la democràcia, la investigació sobre la política dels mitjans, l'estudi dels mitjans locals i comunitaris, la història dels mitjans, la investigació de les audiències, la comunicació internacional, la construcció social de la realitat i la comunicació internacional.

La investigación sobre comunicación de masas en Europa: Holanda

Paraules clau: orientació internacional, recerca qualitativointerpretativa, mitjans i democràcia, política dels mitjans, ecosistema comunicatiu local i regional.

Holanda ha sido un país pionero en el estudio de los medios de comunicación en Europa. Las investigación de la escuela holandesa es muy diversa en lo referente a los temas, investigadores, métodos y orientaciones teoréticas. Estas investigaciones han experimentado un cabio de énfasis gradual, pasando de la investigación cuantitativo-estadística a la cualitativo-interpretativa. La investigación holandesa

ha ejercido una gran influencia en el ámbito europeo gracias a su vocación y presencia internacionales y a sus intereses diversificados pero bien coordinados entre diversos focos de investigación dispersos en un país muy descentralizado. Los ámbitos de estudio más desarrollados son el estudio del papel de los medios locales y comunitarios, la historia de los medios, la investigación de las audiencias, la comunicación internacional, la construcción social de la realidad y la comunicación internacional.

Palabras clave: orientación internacional, investigación cualitativo-interpretativa, medios y democracia, política de los medios, ecosistema comunicativo local y regional.

Research on the mass media in Europe: Holland

Holland has been a pioneer in media studies in Europe. research in the Dutch school of media studies is very varied as regards subject matter, researchers, methods and theoretical approaches. This research has undergone a gradual change in emphasis, moving from a quantitative-statistical approach to a qualitative-interpretative type of research. dutch research has had a great influence at the European level, thanks to its international vocation and presence and its varied yet well coordinated range of interests distributed among the various research centres in what is to a large extent a decentralised country. The most highly developed areas of study are the study of the role ofthe media in democratic societies, research into media politics, the study of local and community-based media, the history of the media, audience research, international communication, the social construction of reality and international communication.

Key words: international focus, qualitative-interpretative approach, the media and democracy, media politics, the local and regional communication ecosystem.

199-210 **Corcoran, Farrel** (Universitat de la Ciutat de Dublín)
La investigació sobre comunicació de masses a Europa: Irlanda. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 199-210.

Les qüestions sobre els mitjans de comunicaió i sobre la identitat cultural apareixen relativament tard en l'agenda de la investigació irlandesa. El pes de la cultura acadèmica anglesa es deixa sentir en la recerca irlandesa sobre els mitjans, caracteritzada per una tradició pròpia dels *cultural studies*, que ha rebut més influència dels estudis literaris que de la sociologia. Hi ha signes recents d'una influència de la teoria social contemporània en aquell vocabulari crític, influència emanada dels debats globals sobre el capitalisme avançat, l'imperialisme i les formes culturals. La línia més important en la investigació irlandesa és, de lluny, la dedicada a les qüestions de la representació mediàtica dels fenòmens i els fets socials, polítics o d'identitat nacional, per bé que ha incorporat mètodes i conceptes dels estudis de la recepció.

Paraules clau: estudis culturals, representació, estudis textuals literaris.

La investigación sobre comunicación de masas en Europa: Irlanda

Las cuestiones sobre los medios de comunicación y sobre la identidad cultural aparecen relativamente tarde en la agenda de la investigación irlandesa. El peso de la cultura académica inglesa se deja sentir en la investigación irlandesa sobre los medios, caracterizada ésta por una tradición propia de los *cultural studies*, que ha recibido más influencia de los estudios literarios que de la sociología. Existen signos recientes de una influencia de la teoría social contemporánea en el vocabulario crítico, influencia emanada de los debates globales sobre el capitalismo avanzado, el impe-

rialismo y las formas culturales. La línea más importante en la investigación irlandesa es, de lejos, la dedicada a las cuestiones de la representación mediática de los fenómenos y de los hechos sociales, políticos o de identidad nacional, a pesar de que ha incorporado métodos y conceptos de los estudios de recepción.

Palabras clave: estudios culturales, representación, estudios textuales literarios.

Research on the mass media in Europa: Ireland

Questions relating to the media and cultural identity are a relative late-comer on the agenda of Irish research. There is a strong influence of the English academic world on Irish media research, characterised as it is by a tradition of cultural studies which owes more to literary studies than to sociology. There have been recent signs of the influence of contemporary social theory on the critical vocabulary, which has arisen from the global debates on advanced capitalism, imperialism and cultural forms. By far the most important line of research in Ireland is that which concentrates on the media representation of social and political events and phenomena, as well as those relating to national identity, although there has also been some attention given to the methods and concepts involved in reception studies.

Key words: cultural studies, representation, literary textual studies.

211-220 **Wolf, Mauro** (Universitat de Bolònia)
La investigació sobre mitjans de comunicació a Itàlia. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 211-220.

Una característica de la literatura sobre mitjans a Itàlia és la barreja d'apropaments teòrics, si bé hem de destacar la rellevància que dels anys seixanta ençà ha cobrat la perspectiva semiòtica. Notem en la producció italiana un cert distanciament o una certa indiferència respecte a la literatura teòrica consolidada internacionalment en aquest camp, excepció feta de la teoria crítica i dels estudis de la recepció, desenvolupats a Itàlia sobretot a partir dels anys setanta. Aquest cert aïllament ha generat noves metodologies i nous problemes en el tractament de temes també nous: l'anàlisi dels processos de producció, la sociologia de la cultura o la sociologia d'organitzacions i professions. Els anys vuitanta es van caracteritzar per la recerca administrativa finançada pels propis mitjans i els anys noranta per l'obertura de la recerca als problemes de comunicació i política (estudi de campanyes i sobre la persuasió.) La representació mediàtica dels fenòmens socials, la publicitat i l'economia dels mitjans són actualment altres línies preferents d'estudi.

Paraules clau: semiòtica, sociologia de la cultura, recerca administrativa, comunicació i política, economia dels mitjans.

La investigación sobre medios de comunicación en Italia

Una característica de la literatura sobre los medios en Italia es la mezcla de acercamientos teóricos, por más que hemos de destacar la relevancia que desde los años sesenta ha cobrado la perspectiva semiótica. Notamos en la producción italiana un cierto distanciamiento o una cierta indiferencia respecto de la literatura teórica consolidada internacionalmente en este campo, a excepción de la teoría crítica y de los estudios de la recepción, desarrollados en Italia a partir de los años setenta. Este aislamiento relativo ha generado nuevas metodologías y nuevos problemas en el tratamiento de los temas también nuevos: el análisis de los procesos de producción, la sociología de la cultura o la sociología de las organizaciones y profesiones. Los años ochenta se caracterizaron por la investigación administrativa financiada por los propios medios, y los años noventa por la apertura de la investigación a los problemas

de comunicación y política (estudio de las campañas y la persuasión). La representación mediática de los fenómenos sociales, la publicidad y la economía de los medios son actualmente otras líneas preferentes de estudio.

Palabras clave: semiótica, sociología de la cultura, investigación administrativa, comunicación y política, economía de los medios.

Research on the mass media in Italy

One distinguishing feature of the literature on the media in Italy is the mix of theoretical approaches, although it should be stressed that, since the 60s, the semiotic focus has played a particularly important role. Italian studies in this field show a certain remoteness or indifference toward internationally accepted theory, with the exception of critical theory and reception studies, which began to be pursued in Italy from the 70s onward. This relative isolation has resulted in new methodologies and new problems in handling equally new topics: analysis of production processes, the sociology of culture and the sociology of organisations and professions. The 80s were characterised by administration research financed by the media themselves, while the 90s have been distinguished by research being opened up to include problems of communication and politics such as studies on campaigns and persuasion. Preferred current lines of research include the representation by the media of social phenomena, advertising and media economics.

Key words: semiotics, sociology of culture, administration research, communication and politics, media economics.

221-234 **Bakke, Marit** (Department of Media Studies. Universitat de Bergen. Noruega)

La investigació en comunicació de masses a Noruega pel que fa a la diversitat cultural i regional. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 221-234.

L'àmbit d'estudis sobre els mitjans de comunicació a Noruega es va constituir a final dels anys seixanta. La descentralització ha estat una dimensió bàsica en la política dels mitjans de comunicació noruecs, de manera que la investigació noruega s'ha centrat, també, en aspectes regionals i culturals de l'estructura, el contingut i el consum dels mitjans de comunicació. Els interessos actuals entre els investigadors, en canvi, posen l'accent sobre certs temes generals més que sobre temes regionals. Així, hi ha un notable interès per l'anàlisi dels nous mitjans electrònics i els seus efectes, per l'ètica del periodisme i la reflexió sobre el periodisme com a professió, i, finalment, per la relació entre mitjans de comunicació i cultura.

Paraules clau: regionalisme i descentralització, continguts i consum dels mitjans, ètica professional, mitjans i valors culturals, noves tecnologies.

La investigación en comunicación de masas en Noruega en relación con la diversidad cultural y regional

El ámbito de los estudios sobre medios de comunicación en Noruega se constituyó a finales de los años sesenta. La descentralización se ha erigido como una dimensión básica en la política de los medios de comunicación noruegos, de manera que la investigación se ha centrado, también, en aspectos regionales y culturales de la estructura, el contenido y el consumo de los medios de comunicación. Los intereses actuales entre los investigadores, en cambio, ponen su acento sobre ciertos temas generales por encima de los temas regionales. En este sentido, existe un interés notable por el análisis de los nuevos medios electrónicos y por sus efectos, por la ética del periodismo y la reflexión sobre el periodis-

mo como profesión, y, finalmente, por la relación entre medios de comunicación y cultura.

Palabras clave: regionalismo y descentralización, contenido y consumo de los medios, ética profesional, medios y valores culturales, nuevas tecnologías.

Research on mass media in Norway relationed to cultural and regional diversity

Media studies in Norway date back to the late 60s. Decentralisation has been a crucial factor in Norwegian mass media policies; similarly, Norwegian research has focused on aspects of regional and cultural structure, as well as media contents and consumption. Current research interests, however, emphasise more general topics rather than regional aspects. There is therefore a particular interest in the analysis of the new electronic media and their effects, the ethics of journalism and a reflection on journalism as a profession. Finally, there is an interest in the relationship between the mass media and culture.

Key words: regionalism and decentralisation, media contents and consumption, professional ethics, the media and cultural values, new technologies.

235-247 **Marcos, Luís Humberto** (Centro de Formação de Jornalistas. Porto)
El «punt zero» després de Lisboa, 1898. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 235-247.

L'autor de l'article situa l'evolució de la recerca sobre comunicació de masses a Portugal dins del seu context històric i geogràfic. Fa un recorregut a través dels canvis produïts en les polítiques de comunicació. D'acord amb l'impuls que ha experimentat gràcies, sobretot, a la seva integració a Europa, Portugal tendeix actualment a incrementar el pes dels estudis sobre comunicació de masses en l'estructura acadèmica.

Paraules clau: estudis sobre comunicació de masses a Portugal, condicionants historicogeogràfics.

El «punto cero» después de Lisboa, 1898

El autor del artículo sitúa la evolución de la investigación sobre comunicación de masas en Portugal dentro de su contexto histórico y geográfico, haciendo un recorrido a través de los cambios producidos en las políticas de comunicación. Acorde con el impulso experimentado a raíz, sobre todo, de su integración en Europa, Portugal tiende actualmente a incrementar el peso de los estudios sobre comunicación en la estructura académica.

Palabras clave: estudios sobre comunicación de masas en Portugal, condicionantes histórico-geográficos.

The starting-point of Lisbon, 1898

The author of this article places the evolution of research into the mass media in Portugal within its historical and geographical context, reviewing the changes which have taken place in communication policies. True above all to the impetus provided by its integration within Europe, Portugal is currently tending to emphasise the importance of studies on communication from within the academic structure.

Key words: studies on mass media in Portugal, historico-geographical factors.

249-263 **Dahlgren, Peter** (Universitat d'Estocolm)
La investigació sobre mitjans de comunicació a Suècia. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 249-263.

Aquest article descriu l'emergència d'aquest àmbit d'estudi i d'investigació a Suècia. Els estudis sobre els mitjans es consolidaren finalment a les universitats a partir de la formació professional dels periodistes, i també dels cursos sobre els mitjans de comunicació. Aquest àmbit de la recerca va culminar la seva consolidació amb la fundació de l'Associació Sueca d'Investigadors sobre la Comunicació de Masses i amb l'edició, l'any 1987, de la revista especialitzada *Nordicom*, com a resultat de l'establiment d'un consorci format per tots els Països Nòrdics. A l'article es fa referència a la dependència que tenia la investigació respecte dels corrents empírics nord-americans i dels seus desenvolupaments cognitius subsegüents. S'hi descriu la manera com Suècia ha entrat de ple en el moviment internacional d'investigació en aquest camp i com ha posat el seu accent en les aproximacions crítiques i progressistes en general. Actualment, existeix una coexistència i fins i tot una cooperació entre els partidaris de les línies de recerca quantitatives i qualitatives, d'una banda, i els d'orientació humanista i els provinents de les ciències socials, de l'altra.

Paraules clau: estudis de periodisme, estudis sobre els mitjans de comunicació, tradició humanista, aproximacions historicoliteràries, aproximacions empíriques.

La investigación sobre medios de comunicación en Suecia

Este artículo describe la emergencia de este cuerpo de estudio y de investigación en Suecia. Los estudios sobre los medios se consolidó finalmente en las universidades a partir de la formación profesional de los periodistas, así como de los cursos sobre los medios de comunicación. Esta área de investigación culminó con la creación de la Asociación Sueca de Investigadores sobre Comunicación de Masas y con la fundación, en el año 1973, de la revista especializada *Nordicom*, como resultado del establecimiento de un consorcio formado por los Países Nórdicos. Se hace referencia a la dependencia inicial de las corrientes empíricas norteamericanas y de los subsiguientes desarrollos cognitivos. Se describe como Suecia ha entrado de lleno dentro del movimiento internacional de investigación en este campo y la forma en que ha puesto su acento en las aproximaciones críticas y progresistas. Actualmente, existe una coexistencia e incluso cooperación entre los partidarios de las líneas de investigación cuantitativas y cualitativas, por un lado, y los de orientación humanística y las provenientes de las ciencias sociales, por otro.

Palabras clave: estudios de periodismo, estudios sobre los medios de comunicación, tradición humanística, aproximaciones histórico-literarias, aproximaciones empíricas.

Media research in Sweden

This article describes the emergence of a body of study and research in Sweden which was finally consolidated in universities' providing professional training in journalism as well as more academic courses on the communication media. This area of research culminated with the creation of the Swedish Association of Researchers in Mass Communication and the founding,in 1973, of the periodical Nordicum as a result of a consortium made up of several North European countries. Reference is made to an initial theoretical dependence on North American trends in empirical studies and to a subsequent development along cognitive lines. Sweden's full entry into the international scientific movements and its emphasis on a progressive, critical approach, are described. The current scene is characterised by a coexistence and even cooperation between quantitative and qualitative methodologies on the one hand, and those of a more humanistic, social scientific nature on the other.

Key words: journalism studies, studies on the mass media, empirical tradition, humanistic tradition, historico-literary approaches, empirical approaches.

265-274 **Beaud, Paul** (Institut de Sociologia de la Comunicació de Masses. Universitat de Lausana)
Investigació en comunicació de masses a Suïssa. *Anàlisi*, 1997, núm. 21, p. 265-274.

A Suïssa els estudis sobre comunicació de masses s'han desenvolupat atenent les particularitats polítiques i socials del país. De fet, la recerca s'ha caracteritzat per la manca de connexió entre les diferents comunitats lingüístiques. Tot i amb això, actualment hom pot constatar la tendència vers la cohesió dels esforços, per bé que més per l'evolució del propi àmbit d'estudi a nivell internacional que no pas per la seva organització institucional a nivell intern.

Paraules clau: investigació sobre la comunicació de masses a Suïssa, context socio-polític, polítiques de comunicació, polítiques d'investigació, tendències.

Investigación sobre comunicación de masas en Suiza

En Suiza, los estudios sobre comunicación de masas se han desarrollado atendiendo a la peculiaridad política y social del país. De hecho, la investigación se ha caracterizado en gran manera por la falta de conexión entre las iniciativas de las principales comunidades lingüísticas. Actualmente, no obstante, se constata una tendencia a cohesionar esfuerzos, más por la evolución del propio ámbito de estudio a nivel internacional que por su organización institucional a nivel interno.

Palabras clave: investigación sobre comunicación de masas en Suiza, contexto socio-político, políticas de comunicación, políticas de investigación, tendencias.

Research into the mass media in Switzerland

In Switzerland,mass media studies have developed in close contact with the special political and social characteristics of the country. In fact, research has largely been characterised by the lack of connection between the initiatives of its principal linguistic communities. There is now, however, a tendency towards concerted effort, more as a result of developments in these studies at the international level than as a result of institutional organisation at the national level.

Key words: research into the mass media in Switzerland, socio-political context, research policies, tendencies.

275-283 **Ressenyes**

Gubern, Romà. *Viaje de Ida.* (Jordi Berrio).
Vilches, Lorenzo. «Globalização comunicativa e efeitos» (Jordi Berrio)
Figueres, Josep M. *Història de l'anticatalanisme. El diari ABC i els seus homes.* (Joan Manuel Tresserras).
Berrio, Jordi (director). *Un segle de recerca sobre comunicació a Catalunya* (Anna Papiol).
Figueres, Josep M. *El consell de guerra a Lluís Companys.*